

Uri Israel Paz, Advocate

LL.B, LL.M.

Ha-human 25 st. Jerusalem

אורי ישראל פז, עורך דין

מוסמך (תואר שני) במשפטים

רח' האומן 25, ירושלים

טל': 072-2150666 Tel: פקס': 072-2150999 Fax: סל': 054-4316485 Cel:

דוא"ל: uripaz@bezeqint.net E-mail:

15.4.2015

כ"ו בניסן, תשע"ה

מר בעז צפרי

מנכ"ל רכבת ישראל

בפקס' ובדוא"ל

בס"ד

לכבוד

עו"ד ירון זפט

יועץ משפטי, רכבת ישראל

פקס': 03-6937516

דוא"ל: yaronst@rail.co.il

ח.נ., מכובדי, שלום רב

הנדון: התראה מפני הדרת ציבור שומרי מצוות מתחנות רכבת ישראל בעקבות

מיסוד הפרויקט של הפעלת "מנגנים בתחנת הרכבת"

בשם מרשתי, התנועה למדינה יהודית (ע"ר), ובהתייחס לנדון, הנני מתכבד לפנות אליכם כדלקמן:

1. ביום 13.4.2015 פרסם הכתב בן מיטלמן כתבה במהדורת חדשות ערוץ 2, תחת הכותרת "מנגנים בתחנת הרכבת".¹ מהכתבה עולה כי בקרוב, ביקור בשעות השיא בתחנות של רכבת ישראל יהפוך להיות נעים יותר. מהפרסום עולה כי ברכבת ישראל החלו באודישנים למוסיקאים רבים והמצטיינים יתפרסו בתחנות ברחבי הארץ וינגנו לעוברים ושבים תמורת משכורת קבועה מרכבת ישראל.
2. מבחינה ציבורית-משפטית, מיסוד המנגנים בתחנות הרכבת – ממצב של מנגנים באופן ולונטרי למצב של מנגנים באופן מוסד וממומן בסבסוד הקופה הציבורית – יש כדי לחייב את רכבת ישראל בחובות מינהליות הנובעות ע"פ דין כרשות מינהלית לכל דבר ועניין (גם אם רכבת ישראל פועלת כגוף דו-מהותי).
3. מרשתי מברכת את הנהלת רכבת ישראל על הרעיון הראוי לכשעצמו, שנועד להנעים את השהות של צרכני רכבת ישראל בתחנות הפרוסות ברחבי הארץ למשמע צלילים ערבים וחוויות מוזיקליות, וגם לתמוך כלכלית בזמרים ובלהקות מוזיקליות שיופיעו ברציפים.
4. עם זאת, מרשתי מבקשת להתריע בזאת מפני פגיעה מסתמנת בזכויות הפרט של ציבור שומר מצוות, וכן בדבר מחויבותה של רכבת ישראל להתנהל בהתאם למסורת ישראל במדינה יהודית ודמוקרטית.
5. רכבת ישראל כשמה, היא רכבת הפועלת בשם ומטעם מדינת ישראל, שהיא מדינה יהודית ודמוקרטית בהגדרתה הקונסטיטוציונית (בחוקי היסוד: כבוד האדם וחירותו, וחופש העיסוק). לכן מרשתי סבורה כי רכבת ישראל המופעלת במדינה יהודית ודמוקרטית צריכה להתנהג באופן המבטא נאמנה את אופייה

¹ http://www.mako.co.il/news-channel2/Channel-2-Newscast-q2_2015/Article-dc5b80d9f34bc41004.htm

היהודי של מדינת ישראל. מורשת ישראל צריכה להיות מוטבעת ומוטמעת בספרה הציבורית כנורמה חברתית מקובלת, וכשם שלא יעלה על הדעת להפעיל רכבות ביום כיפור וביום המנוחה הלאומי (שבת) – כך לא יעלה על הדעת כי רכבת ישראל תפעל בניגוד למסורת ישראל גם בסוגיות אחרות.

6. בצדק אפיינה פרופ' רות גביון כי "רוב היהודים החילוניים במדינה חפצים בייחודה ה'יהודי' של המדינה, גם אם לא במובן הדתי הטהור, ומעוניינים לשמור על זיקה פעילה אל המסורת ואל התרבות היהודית. הייחוד היהודי יכול להתבטא, למשל, במדיניות הנוגעת לענייני הפרהסיה הציבורית. החלטה מוסמכת בנושא זה, כל עוד אינה פוגעת בזכויות של פרטים וקבוצות, מתיישבת בהחלט עם הדמוקרטיה" (במאמרה בכתב העת תכלת, גיליון 13, סתיו תשס"ג 2002, עמ' 79).

7. במישור של הגנה על זכויות הפרט, ישנו חשש לפגיעה מסתמנת לכאורה בזכויות היסוד של צרכני רכבת ישראל – מסורתיים, דתיים וחרדים – השומרים על כללי ההלכה היהודית. כך למשל, קיים איסור הלכתי לשמוע שירים ב-49 ימי ספירת העומר ובימי בין המיצרים, בצומות כמו ט' באב ו-י' בטבת.

8. וכך למשל, בשאר ימות השנה, חלק ניכר מהציבור הדתי והחרדי בישראל מקפידים על האיסור ההלכתי לשמוע אישה שרה (יקול באישה ערווה'), ולכן כאשר מאלצים אותם להיחשף לשירת ולזימרת נשים כשהם אנוסים כקהל שבוי להישאר במתחמי תחנות הרכבת כדי לנסוע ליעדם ברכבת ישראל – כופים אותם לעבור על מצוות דתם והדבר עולה כדי התקפה על מצפונם של הדתיים. כמו כן, קיים חשש ממשי מפני חשיפה של ילדים, דתיים וחרדים, לתוכן לא צנוע בשירים שינוגנו ברציפי רכבת ישראל.

9. מעבר לכך, פריסה של זמרים וזמרות שינעימו בקולם וביצירותיהם המוזיקליות את השהות של נוסעי הרכבות מעוררת שורה של בעיות ציבוריות ומשפטיות. למשל בכך שיהודי שומר מצוות יושב ברציף ומחכה לבוא הרכבת – כקהל שבוי – אבל רכבת ישראל כופה עליו לשמוע שירים בניגוד לאמונתו הדתית ובכך אף פוגעת באמונתו או ברגשותיו הדתיים.

10. להווה ידוע כי סעיף 173(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, מאפשר לבית המשפט לגזור שנת מאסר על ה"מפרסם פרסום שיש בו כדי לפגוע פגיעה גסה באמונתם או ברגשותיהם הדתיים של אחרים". גם "המשמיע במקום ציבורי ובתחום שמיעתו של פלוני מילה או קול שיש בהם כדי לפגוע פגיעה גסה באמונתו או ברגשותיו הדתיים" – דינו שנת מאסר (סעיף 173(2) לחוק העונשין).

11. עבירת פגיעה ברגשות דת (סעיף 173 לחוק העונשין) כבר הוכרה בפסיקת בית המשפט העליון כאחת העבירות הלגיטימיות שבקודקס הפלילי, אשר מגלמות את יחסיותה של הזכות לחופש הביטוי בשיטת המשפט הישראלית. "קיומן של עבירות אלה מבטא את ההכרה שלפיה חופש הביטוי אינו זכות מוחלטת; וכי הגבלתה נחוצה לעיתים לצורך הגנה על זכויות או על אינטרסים אחרים – חשובים אף הם", כפי שנפסק בדנ"פ 7383/08 יוסף אונגרפלד נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 11.07.11, סעיף 11).

12. ואכן, בית המשפט העליון הכיר בחשיבות ההגנה על רגשות בכלל, ועל רגשות דתיים בפרט. בית המשפט העליון מייחס להגנה על רגשות **חשיבות עצמאית**, ואינו תופס אותה כתלויה בטענות אחרות. כך למשל, נפסק בעבר כי פגיעה חמורה ברגשות הדת עלולה לשלול הגנה משפטית: "**פגיעה ברגשות שהיא קשה, רצינית וחמורה – כלומר, היא פגיעה מעבר לרמת הסיבולת שכל אדם נוטל על עצמו בחברה דמוקרטית – עשויה להצדיק הטלת הגבלות – כלומר מניעת הגנה – על חופש הביטוי וחופש היצירה**" (בג"ץ 6126/94 סנש נ' רשות השידור, תק-על 837, 806 (2)99).

13. בעיה משפטית נוספת מתעוררת בעצם המימון של כל הפרויקט מכספי הציבור, בין היתר מהתשלומים עבור כרטיסי הרכבת שרוכש ציבור שומרי המצוות במיטב כספו – בשעה שלא רק שציבור זה איננו מעוניין לממן את הפרויקט שבנדון, אלא הדבר אף מנוגד לתפיסת עולמו הערכית-דתית ופוגע ברגשותיו.

14. ודוקו: אין מדובר בפנייה זו חלילה בניסיון להגביל את חופש הביטוי של האומנים שיעברו את האודישנים, אלא מדובר בשימוש בכספי גוף ציבורי (אף אם הוא דו-מהותי), שיש לפרש את סמכויותיו בהתאם לחוק, **ואין הצדקה משפטית לכך שגוף ציבורי יממן או יקדם פעילות שיש בה כדי לפגוע – במישרין או בעקיפין – בציבור מובחן של שומרי מצוות.**

15. לא ניתן לכפות על ציבור שומרי המצוות להשתמש באטמי אוזניים בשעה שהם ממתניים לבוא הרכבת ומבקשים להגן על צו מצפונם הדתי, המחולל ברעשי מוזיקה מחרשת אוזניים (כמוצג בכתבת ערוץ 2).

16. מרשתי סבורה כי מן הראוי שהנהלת רכבת ישראל תשקול מחדש ותיבחן את השלכות הרוחב בשעה שמתקיים חשש לכך שהפרויקט שבנדון יפגע באמונתם, בערכיהם או באורח חייהם של שומרי מצוות, ואף עולה כדי חשש מפני סילוק – שלא לומר **הדרה** – של ציבור שומרי המצוות מלהשתמש בשירותיה **החיוניים** של רכבת ישראל. כידוע, ציבור שומרי המצוות נמנה על מרבית המשתמשים בשירותי רכבת ישראל, בין אם מסיבות סוציו-אקונומיות ידועות ובין אם בשל שמירה (דתית) על איכות הסביבה נקייה מזיהום האוויר שמפריחים שאר כלי התחבורה הציבורית.

17. לאור המפורט לעיל, מרשתי מבקשת כי הנהלת רכבת ישראל תיבחן מחדש ותימצא **זרכים יצירתיות** ו**רגישות** לרכך פרקטיקות הלכתיות של צרכני רכבת ישראל שומרי המצוות באופן שתימנע פגיעה ברגשותיהם ולא תיווצר חלילה התנגשות צפויה מראש ובלתי נמנעת בין תחושת החובה הדתית לבין נעימות השהות המוזיקלית ברציפי הרכבות לכלל צרכני הרכבות.

18. מרשתי ממליצה לרכבת ישראל לתמוך כלכלית ו/או מינהלית גם בפרקטיקות חיים הלכתיות, כמו עידוד ופרסום של שיעורי "דף יומי" ברכבות, ותמיכה בקיום מנייני תפילה ברכבות. כיום ישנם מניינים קבועים של תפילת שחרית ברכבות מהצפון למרכז, מהדרום לצפון ומבית שמש לתל אביב. אולם,

להנהלת רכבת ישראל יש עוד הרבה במה להשתפר כדי לתמוך בכך. למשל, במניין של תפילת שחרית בשעה 5:30 בבוקר ברכבת שנוסעת מנהריה למרכז, נוטלים חלק קבוע של 40-20 מתפללים, בימי אי-ה' ויש למניין זה ספר תורה. אבל הנהלת רכבת ישראל איננה מאפשרת להשאיר את ספר התורה אצל הפקח או להתקין ארון קודש עם מנעול, ולכן המתפללים הקבועים נאלצים לכתת רגליהם עם ספר התורה בכל שני-חמישי הלך ושוב.

19. כמו כן, חרף פניות רבות של ציבור המתפללים להנהלת רכבת ישראל, אין קרון משוריין לתפילה, ולא פעם יש אי-נעימויות כאשר בין המתפללים, המתרכזים בקרון הדרומי, מתיישב מישהו או מישהי שאינם חלק מהתפילה. וגם כאשר מתארגן באופן ספונטני וולונטרי מניין תפילה ברכבת, וצרכני רכבת ישראל מבקשים מהכרוז להודיע ברמקול – הוא מסרב לעשות זאת. מן הראוי כי הנהלת רכבת ישראל תנחה ותאפשר כריזה כזו לטובת ציבור צרכניה הקבועים והמזדמנים. מעבר לכך, מן הראוי להקצות שטחים לבתי כנסת בתחנות הרכבת (יש למשל, בית כנסת בתחנת ת"א מרכז ארלוזורוב, אבל המקום אינו נגיש לנכים וללא שילוט מספק).

20. ככלל, מרשתי ממליצה לארגון גדול ומתפתח כמו רכבת ישראל להעסיק 'רב רכבת', שימש גם את צורכי עובדי הרכבת ברמות הפרט (ליווי בימי אבל ובשמחה), וגם ישמש סמכות הלכתית לשאלת תפעול הרכבות בשבת (מוסכי הרכבת פועלים חלקית בשבת), ובכובעו האחר יפעל הרב כדי לקדם את תודעת הרכבת במגזרים הדתיים. רב הרכבת גם יפעל להסדרת תעודות הכשרות במזוננים הפרוסים כזכיינים בתחנות הרכבת (לא תמיד יש תעודות כשרות, למרות שזהו אינטרס של כולם, מה גם שהתחנות סגורות בשבת ואין מניעה כי תהיינה תעודות כשרות במזוננים).

21. הנהלת רכבת ישראל תוכל ללמוד מהמקבילה, חברת אל-על, שיש לה – או לפחות היה לה – רב מכהן.

22. מרשתי תשמח להיפגש עם הנהלת רכבת ישראל בנדון, וכדי להסביר עד כמה מצוות 'עשה לך רב' יכולה לקדם אותה כארגון וכגוף ציבורי הנותן שירות לאזרחי מדינה יהודית ודמוקרטית.

23. לעדכוני בטיפולכם והחלטתכם, בהתאם לסמכויות שבחוק, אודה.

בכבוד רב ובברכה,

אורי ישראל פז, עו"ד

העתק:

- משה אמסלם, ראש אגף בכיר רכבות ומנהל מסילת ברזל ארצית, בפקס': 02-6663289 ובדוא"ל: mamsalem@mot.gov.il

